

Pierre Bourdieu – felter, habitus og kapital

Indrømmet – overskriften lyder en smule underlig. Men når du har læst dette afsnit, skulle du gerne have en forståelse for, hvad begreberne dækker over. Pierre Bourdieu var en fransk sociolog, der ligesom Anthony Giddens kom med nogle tanker om, hvad der kendetegner det samfund, vi lever i. Ifølge Bourdieu er vores samfund ikke en stor 'enhed'. Samfundet består ifølge Bourdieu af en række mindre sociale rum. Bourdieu kalder sådan et socialt rum for et felt. Man kan eksempelvis identificere det akademiske felt, det kunstneriske felt, arbejdsmarkedsfeltet osv. osv.

Figur 4.15 viser et eksempel på et felt – det akademiske felt. For at kunne forstå, hvad der sker i disse felter, skal endnu et af Bourdieus begreber intro-

Figur 4.15 Det akademiske felt

duceres. Alle individer råder over nogle forskellige ressourcer/kompetencer. I stedet for ressourcer anvender Bourdieu begrebet kapital, og ifølge Bourdieu råder vi over forskellige former for kapital. Der er den økonomiske kapital, som er økonomisk og materiel velstand (økonomisk kapital = penge).

Den økonomiske kapital er relativt håndgribelig. Man kan eksempelvis se på en husstands rådighedsbeløb⁷ og derudfra sige noget om, hvor megen økonomisk kapital familien råder over.

Bourdieu opererer også med den kulturelle kapital. Denne kapitalform er knap så håndgribelig som den økonomiske kapital. Den kulturelle kapital kan være dannelse, uddannelse, viden og sproglige kompetencer. En person, der eksempelvis har taget en universitetsuddannelse, vil ifølge Bourdieu råde over mere kulturel kapital end en ufaglært, dvs. en person uden uddannelse.

Den tredje kapitalform kalder Bourdieu for den sociale kapital. Man opnår social kapital i form af et veludviklet og stærkt socialt netværk eller via medlemskab af en bestemt gruppe.

Sluttelig er der den symbolske kapital, der ikke er en kapitalform i sig selv, men er det, den økonomiske, den kulturelle og den sociale kapital bliver til, når de anerkendes som legitime ("lovlige", anvendelige) i et specifikt felt (eksempelvis det akademiske felt). Værdien af kapitalformen er nemlig afhængig af, hvilket felt den bringes i spil i. Eksempelvis efterspørges den økonomi-

⁷ Rådighedsbeløbet er det beløb, du har til rådighed, efter at alle de faste omkostninger er betalt.

Oversigt over Bourdieus kapitaler

Kapitalform	Beskrivelse
Økonomisk	Økonomisk og materiel velstand
Kulturel	Viden, dannelse, uddannelse og sproglige kompetencer
Social	Veludviklet og stærkt socialt netværk
Symbolsk	Det, de andre kapitalformer bliver til, når de anerkendes som legitime

ske kapital ikke i det akademiske felt. Her er det den kulturelle kapital, der efterspørges. Symbolsk kapital kan nogenlunde oversættes med "anerkendelse". En smart (dyr) bil (kræver økonomisk kapital) ses som et statussymbol (symbolsk kapital).

Nedenstående figur viser det akademiske felt og et individ, der besidder kulturel kapital (viden og uddannelse).

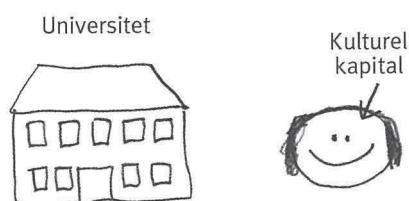
Ifølge Pierre Bourdieu vil dette individ opnå anerkendelse i det akademiske felt, da det besidder den kapitalform, der efterspørges i feltet. Det akademiske felt efterspørger som nævnt ikke økonomisk kapital. Alt andet lige er det akademiske felt ligeglads med, om individet er mangesmillionær eller fattig, så længe individet besidder den efterspurgte kapital (kulturel kapital). I feltet er der også nogle "spilleregler"/normer for, hvad der er rigtigt eller forkert. Disse

normer opretholdes i feltet, fordi nytikomme i feltet socialiseres til, at det er netop disse normer, der er gældende her. Man kan sige, at individerne gennem negative og positive sanktioner internaliserer de normer, der gælder i feltet. Og fordi disse normer gives videre til de nye, der kommer ind i feltet, vil normerne blive opretholdt.

Som det ses af figur 4.17 agerer vores aktør (Christian Samfundsfagsen) i to forskellige felter. Der kan opstå konflikter forstået på den måde, at Christian kan opleve, at der ikke sættes pris på den kulturelle kapital, når han agerer i det private felt. Det er ikke sikkert, at hr. og fru Samfundsfagsen værdsætter den kulturelle kapital i form af viden om sociologi, politik og matematiske formler, som Christian "bringer med hjem". I stedet kan det være, at de værdsætter "Vild med dans" eller en god krimi i tv og dagens sladder fra naboen. Men i det akademiske felt vil Christian derimod kunne opnå anseelse på grund af sin kulturelle kapital.

For at kunne beskrive de erfaringer, vi har gjort os gennem livet, anvender Bourdieu begrebet *habitus*. Det er blandt andet normer, vaner og holdninger, som udgør vores habitus. Man kan kalde det 'en rygsæk med ens erfaringer

Figur 4.16 Det akademiske felt og individ med kulturel kapital

Figur 4.17 Konflikter mellem felter

i. Vores habitus påvirker uundgåeligt vores livsstil på den måde, at de erfaringer, vi har fået igennem vores liv, påvirker vores handlingsmønstre i forskellige situationer. Dermed påvirker habitus også, hvilken sport vi dyrker, hvad vi spiser, hvad vi finder rigtigt eller forkert osv. Habitus er i bund og grund værdisystemer, normsystemer og kulturelle vaner, som vi følger bevidst eller ubevidst.

Hvad betyder det for dig?

Pierre Bourdieu mener, at vi alle besidder nogle forskellige kapitaler. Mængden af kapital kan variere fra individ til individ. Hvis ens forældre har lav kulturel kapital, er det dog ikke en løvmæssighed, at barnet også får en lav kulturel kapital og dermed har det svært i uddannelsessystemet. **Mønsterbrydere** er individer, der bryder ud af den sociale arv på en positiv måde. Det kunne være ved at få en højere uddannelse end forældrene eller ved at bryde negative træk i familien som fx misbrug.

Prøv at tænke over, om du bevidst eller ubevidst har ændret din adfærd, efter at du startede på gymnasiet. Anvender du nogle andre ord i timerne, end du gjorde i folkeskolen? Har du ændret tøjstil eller musiksmag? Har du været bange for at opføre dig på en måde, som du tror, de andre ville finde upassende eller kikset? Hvis ja, hvorfor tror du så, du har gjort det? Pierre Bourdieu ville sige, at du forsøger at tilpasse din adfærd efter den kapitalform og de normer, der er gældende i det felt, du agerer i. Men du kan også overveje, om der er noget værdifuldt, du har mistet af dig selv eller fra din baggrund, ved at søge at tilpasse dig feltets normer og værdier.

Øvelse

- Kan du nævne eksempler fra din hverdag, hvor en bestemt kapitalform efterspørges?